

บทที่ 1 บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ปัจจุบันสังคมไทยได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว ซึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากสังคมโลกที่ได้ก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ได้กล่าวถึงสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศในประเด็นเรื่อง การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของโลกอย่างต่อเนื่องว่า ในช่วงแผนพัฒนา ฉบับที่ 11 ประชากรสูงอายุในโลกจะเพิ่มขึ้นอีก 81.9 ล้านคน และการเป็นสังคมผู้สูงอายุของประเทศสำคัญๆ ในโลกมีผลกระทบต่อ การเคลื่อนย้ายกำลังคนข้ามประเทศและปัญหาอื่นๆ ที่จะตามมา (แผนพัฒนาฯ พ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2559) ในสังคมไทยก็เช่นเดียวกันกำลังประสบกับภาวะการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว จำนวนผู้สูงอายุมีอัตราเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554)

จากข้อมูลประชากรของสำนักบริหารงานทะเบียน กรมการปกครอง พบว่า ประชากรที่มีอายุ 60 ปี ขึ้นไป มีจำนวนถึง 8,734,101 คน และดัชนีการสูงวัยอยู่ที่ร้อยละ 68.77 ด้วยสาเหตุของการลดลงของภาวะเจริญพันธุ์หรือการเกิดน้อยลง ประกอบกับการลดภาระการตายทำให้อายุคนไทยยืนยาวขึ้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้ประชากรวัยเด็กลดลงอย่างรวดเร็วจนนำมาสู่การเพิ่มขึ้นของสัดส่วนประชากรสูงอายุซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลการคาดประมาณประชากรของประเทศไทย ปี 2558-2573 จะเห็นว่าภาพรวมของประเทศไทยอยู่ในสถานการณ์ “สังคมสูงวัย” (aged society) และในอีก 10 ปีข้างหน้าจะเริ่มเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (completed aged society) (สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2557: 3)

ข้อมูลสถิติดังกล่าวส่งผลโดยรวมต่อสัดส่วนของประชากรในประเทศไทยที่แสดงให้เห็นว่าวัยเด็กและวัยแรงงานมีจำนวนลดลง ในขณะที่วิวัฒนาการความเจริญและความทันสมัยทางการแพทย์สนับสนุนให้วัยสูงอายุมีจำนวนประชากรที่เพิ่มสูงขึ้น (กิตติพรธณ ศิริทรัพย์, 2553: 1) เมื่อจำนวนผู้สูงอายุมีจำนวนมากขึ้น ย่อมส่งผลต่อครอบครัวที่ต้องให้การสนับสนุนเลี้ยงดูให้ผู้สูงอายุมีความเป็นอยู่ที่ดีรวมถึงผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสังคมที่ต้องให้ความเอาใจใส่ในการดูแลจิตส่วสติการอันเป็นประโยชน์ต่อผู้สูงอายุเหล่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับแผนผู้สูงอายุแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545- พ.ศ. 2564) ได้กล่าวถึง ยุทธศาสตร์ด้านการเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุที่มีคุณภาพ มาตรการการปลูกจิตสำนึกให้คนในสังคมตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ โดยรณรงค์ให้สังคมมีจิตสำนึกและตระหนักถึงคุณค่าและศักดิ์ศรีของผู้สูงอายุ (คณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2553: 31)

คนในวัยสูงอายุที่เพิ่มขึ้นข้างต้นจึงมีแนวโน้มส่งผลให้เกิดภาวะพึ่งพา ดังที่ ศิริวรรณ ศิริบุญ และปัทมา อมรศิริสมบุรณ์, (2544) ได้กล่าวถึงจำนวนผู้สูงอายุที่อยู่ในภาวะพึ่งพาที่เพิ่มมากขึ้น กล่าวคือ เป็นลักษณะของผู้สูงอายุที่ดูแลตัวเองไม่ได้เนื่องจากความแก่ชรา ความไม่แข็งแรงทางร่างกายต่างๆ อาทิ ความเจ็บป่วยหรือเป็นโรคเรื้อรังที่จำเป็นจะต้องมีผู้ดูแลอย่างใกล้ชิด ปัญหาภาวะพึ่งพาดังกล่าวข้างต้นส่งผลให้ผู้สูงอายุกลายเป็นภาระของคนในครอบครัวและคนในสังคม จนอาจ

#

ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรง หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่เคยถูกกระทำรุนแรงจากบุคคลในครอบครัว ซึ่งประกอบด้วยความรุนแรงทางร่างกาย ความรุนแรงทางจิตใจ การถูกทอดทิ้ง การละเมิดสิทธิ การฉ้อโกงทรัพย์สิน และความรุนแรงทางเพศ โดยการกระทำรุนแรงดังกล่าวอาจเกิดขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่งหรืออาจเกิดร่วมกันมากกว่าหนึ่งกรณี (กิตติพรรณ ศิริทรัพย์, 2553: 7)

ข้อมูลจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (2552) โดย รศ.ดร.จิราพร เกศพิชญพัฒนา คณะพยาบาลศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กล่าวว่า ประเทศไทยจากภาพเดิมที่เคยมองว่าเป็นสังคมแห่งการเอื้ออาทร เห็นอกเห็นใจ ช่วยเหลือพึ่งพากันได้ กลับกลายเป็นสังคมแห่งความขัดแย้ง เกิดความรุนแรงทั้งในระดับครอบครัว ชุมชน สังคม จนถึงระดับชาติ ภาพข่าวที่ปรากฏตามสื่อแสดงให้เห็นถึงความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ จากการศึกษาโดยการทบทวนงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องความรุนแรงต่อผู้สูงอายุไทยตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2541 เป็นต้นมา ร่วมกับการศึกษาสถานการณ์จริงในพื้นที่ทั้ง 4 ภาครวมทั้งเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งสนับสนุนโดยมูลนิธิสถาบันวิจัยและพัฒนาผู้สูงอายุไทย (มส.ผส.) และสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) พบว่าสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุไทย มีหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ชัดเจน ข้อมูลจากการวิจัยให้ตัวเลขที่น่าตกใจที่แสดงให้เห็นว่า ผู้สูงอายุไทยจำนวนมากให้ข้อมูลว่า เคยถูกกระทำรุนแรงทางจิตใจจากบุตรหลานหรือบุคคลในครอบครัว โดยคำพูด การไม่ให้เกียรติ หรือพฤติกรรมที่ลูกแสดงออกต่อผู้สูงอายุ ทำให้ผู้สูงอายุเสียใจ หมดกำลังใจ ปัญหารองลงมา คือ การถูกละเลย ทอดทิ้ง ส่วนใหญ่เป็นกรณีที่ได้รับแจ้งจากเพื่อนบ้าน/ผู้พบเห็น จากตำรวจ หรือผู้สูงอายุมาขอความช่วยเหลือเอง หรือเป็นผู้สูงอายุที่ยากไร้ปลุกเพิงพักอยู่ตามใต้ต้นไม้ และเก็บของเก่าขายและสถานภาพยากจนลำบาก ซึ่งมีสาเหตุส่วนใหญ่ คือ ครอบครัวยากจน ลูกไม่สามารถดูแลได้ ปัญหาความรุนแรงที่ตามมาติดๆ ได้แก่ การกระทำรุนแรงโดยการเอาเปรียบทรัพย์สินเกิดจากการที่พ่อแม่ผู้สูงอายุได้แบ่งและมอบทรัพย์สินแก่ลูกหมดเรียบร้อยแล้ว และลูกไม่ฟังประสงค์ให้อยู่ในบ้าน ผู้สูงอายุจึงต้องมาอยู่ ณ สถานสงเคราะห์คนชราหรือพบกรณีที่ถูกๆ ให้บิดามารดาผู้สูงอายุไปขอทานมาเลี้ยงลูกหลาน ส่วนผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรงทางด้านร่างกาย ได้แก่ การทุบตี ชกต่อย การทำร้ายร่างกายผู้สูงอายุ ส่วนใหญ่เกิดจากลูกเมาสุรา ติดสารเสพติด ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรงทางเพศ เกิดจากการที่ลูกป่วยเป็นโรคจิต

จากสถานการณ์การรายงานเรื่องราวเกี่ยวกับความรุนแรงต่อผู้สูงอายุจากหน่วยงานต่างๆ และจากข่าวสารรอบตัวพบว่า การกระทำรุนแรงต่อผู้สูงอายุทวีความรุนแรงมากขึ้น จากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมพบว่า การศึกษาความรุนแรงในผู้สูงอายุจะมุ่งประเด็นไปที่การศึกษาอุบัติการณ์ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว การรับรู้ระดับความรุนแรง ลักษณะความรุนแรง และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเกิดความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในครอบครัว ดังเช่น งานวิจัยของ พัทรินทร์ บุญเสริม (2546) ที่ศึกษาเรื่องความรุนแรงในครอบครัวต่อผู้สูงอายุในอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ นอกจากนั้นยังปรากฏการศึกษาประสบการณ์ทางจิตใจของผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรง และศึกษาประสบการณ์การเผชิญความทุกข์ของผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรง (กิตติพรรณ ศิริทรัพย์, 2553: บทคัดย่อ) ซึ่งเป็นการศึกษาจากการลงสัมภาษณ์ผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง การศึกษาเรื่องราวความ

#

ผู้วิจัยเห็นว่ากลวิธีทางภาษาเป็นกลวิธีหนึ่งที่ใช้นำเสนอภาพความรุนแรงในผู้สูงอายุอย่างชัดเจน จึงสนใจศึกษากลวิธีทางภาษาในข่าวหนังสือพิมพ์ไทย เพื่อวิเคราะห์ว่าภาพสะท้อนความรุนแรงในผู้สูงอายุที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทยมีการนำเสนอด้วยรูปภาพอย่างไร ผู้วิจัยเชื่อว่าการวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาในข่าวหนังสือพิมพ์จะสื่อให้เห็นถึงภาพสะท้อนความรุนแรงในผู้สูงอายุที่ปรากฏในสังคมไทยได้อย่างชัดเจน

วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในการนำเสนอภาพสะท้อนความรุนแรงในผู้สูงอายุ
2. เพื่อวิเคราะห์ภาพสะท้อนความรุนแรงในผู้สูงอายุที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทย

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาภาพสะท้อนความรุนแรงในผู้สูงอายุที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทย กำหนดขอบเขตของงานวิจัยไว้ ดังนี้

1. ศึกษาภาพสะท้อนความรุนแรงในผู้สูงอายุทั้งเพศชายและเพศหญิงที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ตามเกณฑ์ของ คณะกรรมการกิจการสตรี เยาวชนและผู้สูงอายุ วุฒิสภา (2547: 2-4) แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่

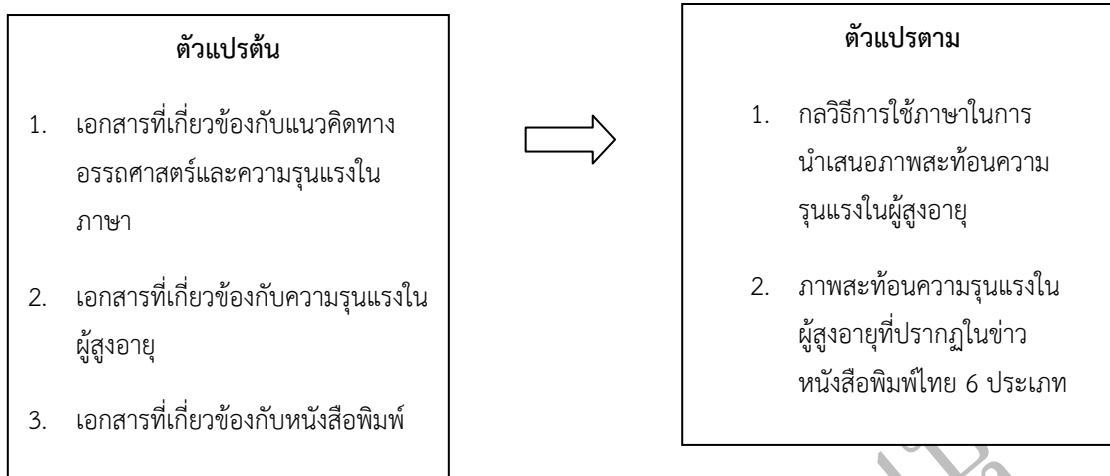
- 1.1 การละเมิดทางร่างกาย (Physical Abuse)
- 1.2 การละเมิดทางจิตใจ (Psychological Abuse)
- 1.3 ความรุนแรงด้านวัตถุ (Material Abuse หรือ Financial Abuse)
- 1.4 การรุกรานสิทธิของผู้สูงอายุ (Violation right)
- 1.5 การทำร้ายตนเอง (Self Abuse)
- 1.6 การทอดทิ้งผู้สูงอายุ (Neglect)

2. ข่าวหนังสือพิมพ์ที่เลือกมาศึกษา คัดเลือกหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์ข่าวสด ระหว่างวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2558 – 31 ธันวาคม พ.ศ. 2559 เหตุผลที่เลือกหนังสือพิมพ์ทั้ง 2 ฉบับเพราะเป็นหนังสือพิมพ์ที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมากในประเทศไทยและมียอดจำหน่ายสูงที่สุดในประเทศ

3. ระยะเวลาเก็บข้อมูล เก็บข้อมูลตั้งแต่ พ.ศ. 2558 – พ.ศ. 2559 เนื่องจากเป็นช่วงเวลาที่ปรากฏข่าวสารเกี่ยวกับผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก สืบเนื่องจากสถานการณ์สังคมไทยที่กำลังก้าวเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ

#

กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามคำศัพท์

ภาพสะท้อน หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในสังคมซึ่งนำเสนอ ผ่านการใช้ภาษาในหนังสือพิมพ์ไทยรัฐและข่าวสด

ความรุนแรงในผู้สูงอายุ หมายถึง การกระทำความรุนแรงต่อผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้ง เพศชายและเพศหญิง หมายถึงรวมถึงการกระทำที่ร้ายกายและจิตใจ การทอดทิ้งผู้สูงอายุและการทำ ร้ายตนเอง

ข่าวหนังสือพิมพ์ หมายถึง การรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เป็นสิ่งที่คนในสังคมให้ ความสนใจ เกิดความรู้สึกรวมไปกับผู้ประสบเหตุการณ์ต่างๆ ในข่าว นิยามศัพท์นี้หมายรวมถึง ข่าว หนังสือพิมพ์ที่แสดงให้เห็นความรุนแรงในผู้สูงอายุ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐและหนังสือพิมพ์ข่าวสด

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้เห็นภาษาที่นำเสนอภาพสะท้อนความรุนแรงในผู้สูงอายุที่ปรากฏในข่าว หนังสือพิมพ์ไทยและทำให้เห็นภาพสะท้อนความรุนแรงในผู้สูงอายุที่ปรากฏในข่าวหนังสือพิมพ์ไทย
2. เป็นข้อมูลอ้างอิงทางวิชาการและนำไปเป็นแนวทางในการศึกษาเรื่องความรุนแรง ในผู้สูงอายุในสื่ออื่นๆ ต่อไป